

Posudek bakalářské práce Blanky Lavičkové
Specifika e-mailové komunikace českých neslyšících v oficiálních komunikačních situacích

Pro svou bakalářskou práci zvolila kol. Lavičková téma nepochybně aktuální – už vzhledem k povaze současné komunikace „na dálku“. Zaměření práce je shrnuto v abstraktu: práce se „zabývá stylistikou psané češtiny českých neslyšících užitě v e-mailové korespondenci“ a jejím cílem je (mj.) „vysledovat, jaké stylové prostředky se objevují v situacích s odlišným stupněm oficiálnosti a formálnosti.“ Zamýšlené zaměření na styl a stylové prostředky v „materiálové“ části práce nevystupuje dost zřetelně – srov. např. kap. „Výsledné shrnutí“, s. 46an., nebo závěr (s. 50) – v něm se pouze konstatuje, že „z hlediska stylu (tak jak je posuzován v této práci) se neslyšící vyjadřují víceméně konvenčně.“ Toto konstatování se zřejmě vztahuje k formulaci (s.7) o dodržování „stylové normy češtiny“. To, že se neslyšící „vyjadřují víceméně konvenčně“, znamená, že „stylovou normu češtiny“ dodržují – a nebo nedodržují? Prosila bych v této souvislosti o ujasnění, co autorka konvenčním vyjadřováním a stylovou normou rozumí, k čemu stylovou normu vztahuje – a zda lze skutečně uvažovat o „stylové normě češtiny“ (tj. o stylové normě na takto vysokém stupni zobecnění). A prosila bych také o objasnění toho, co z práce dost jasně nevyplývá, totiž: jak se k sobě v autorčině pojetí má styl a „forma“, resp. „formální stránka“.

Terminologické problémy vyvstávají nejen v souvislosti s termíny styl, stylistika, norma, konvence, forma, ale také s termíny dalšími, možná užitými v ne dost formulačně šťastných kontextech. Při obhajobě by bylo užitečné ujasnit, co autorka rozumí (s. 8) sémantickým významem, jak liší (s. 10) obsah a význam – a jaká je logická vazba vět v souvětí „Jeho výklad (výklad textu, AM) často není jednoznačný, což v podstatě znepřístupňuje jeho obsah i význam“. Vysvětlení by si zasloužil i výraz „kód“ (s. 13: „kód komunikátu a jeho ráz“: zde navíc není jasné, vztahuje-li se „ráz“ ke komunikátu, nebo ke kódu), a zejména dvojice termínů „verbální“ X „psaná“ podoba jazyka (s. 13: „Užitý kód jazykové komunikace souvisí opět s verbální či psanou podobou jazyka ...“) – znamená to: co je psané, není verbální? Ne v poslední řadě by si žádal ujasnění i vztah termínů (?) „forma“ (např. s.7, 50), „formát“ (s. 26), „struktura“ (s.26). Označují totéž? Nebo označují skutečnosti různé? A jak se k „formě“ má „formální stránka“, na niž se autorka (jak píše na s. 50) zaměřila?

Jak jsem už naznačila, stylizace textu práce není vždy nejšťastnější. Některé stylizační problémy nebrání porozumění (např. s. 7 „metodika výzkumného materiálu“, s. 21 „dá se pokládat i jako prostředek...“ aj.), jindy porozumění komplikují, např. na s. 8: „K primárním faktorům nabývání jazyka patří jednoznačně mozek a sluch... Funkce mozku je podmíněna vždy, je-li poškozen sluch, omezí se člověku přísun řečových signálů, a tudíž nemůže dojít ke spontánnímu osvojení řeči, ani její tvorbě.“ (když nechám stranou výraz „podmíněna“ - osvojení je něco jiného než „tvorba“?) Nebo: Na s. 16 se píše o nelingvistických faktorech ovlivňujících vyjadřovací schopnosti produktora, zmíněn je věk mluvčího, pohlaví, společenské zvyklosti. Z toho se vyvozuje: „Je zřejmé, že není-li člověk obeznámen se všemi výše uvedenými činiteli, může při svém projevu chybovat, a to v různých ohledech.“

K zpracování rozsáhlého materiálu (185 e-mailů od 67 neslyšících autorů) přistoupila autorka tak, že sleduje (do tabulek zaznamenává a pod tabulkami komentuje) 9 vybraných rysů e-mailů: pozdrav, oslovení, závěr, podpis, tykáni/vykání, „zdvořilostní“ velká písmena v zájmenech druhé osoby, diakritiku, interpunkci, emotikony. V těchto partiích postrádám syntetičtější pohled na sledované „parametry e-mailové korespondence“ (s. 50) – nějakou syntézu jistě velice namáhavé práce s materiálem postrádám v závěru. V něm se konstatuje, že „z hlediska formy“ neprokazují e-maily psané neslyšícími žádné výraznější odchylky od e-mailů psaných slyšícími pisateli (k významu výrazu „forma“ srov. výše), zároveň se ovšem uvádí, že několik neslyšících pisatelů má s psanou češtinou očividně potíže.

Z řady dalších připomínek bych zmínila alespoň dvě: první se týká s. 11, kde autorka píše: „Popis funkce a účelu ponechám stranou ... Zaměřím se více na charakteristiku a použití stylotvorných faktorů ...“. Znamená to, že funkci / účel autorka za stylotvorný faktor nepokládá? Navzdory tomu, že funkci na s. 12 (v opoře o Čechovou) jako stylotvorný faktor uvádí? Druhá připomínka se týká s. 31, konkrétně té partie, v níž autorka píše o tom, že materiál bylo třeba třídit přehledně a účelně, aby „výsledek analýzy byl zřetelný“. Znamená to, že třídění materiálu (nějakým způsobem) mělo cíleně předejmut výsledek?

Podobně jako není dopracována stylizace podání, není dopracována ani formální / „technická“ stránka práce. V souvislosti s ní je třeba kladně hodnotit, že pravopisných problémů není mnoho (opakovaně např. tematický, tematika). V konečné revizi práce by bylo bývalo na místě odstranit překlepy, zvl. ty, které mají dopad na věcný obsah sdělení (např. s. 21 „prajazykové“ prostředky namísto parajazykové, s. 13 „Chaloupek“ namísto Chloupek, s. 15 „Tennanová“ namísto Tannenová, s. 23 „Úvod do počítačové typologie (nejen) pro neslyšící“ – namísto typografie aj.). Posledně zmíněný titul není uveden v seznamu literatury (v něm je Saussure zařazen mezi Nebeskou a Jandovou; seznam literatury kromě toho vykazuje i další problémy).

Závěr:

Bakalářská práce zpracovává (třídí, popisuje) rozsáhlý materiál e-mailů psaných českými neslyšícími. Jeho shromáždění je třeba ocenit (mj. může významným způsobem obohatit korpus DEAF). Materiál se třídí a popisuje na základě poznatků převzatých ze stylistických kompendií (zvl. Čechová a kol.); přístupu k materiálu by prospělo, kdyby se autorka i v prvních částech práce více (do větší hloubky a v opoře o specializované práce) zaměřila na formálnost / neformálnost a ve vztahu k tomu na rysy psanosti vs. mluvenosti; důkladnější poučení o těchto problémech by jí dle mého názoru umožnilo hlubší, analytičtější vhléd do materiálu, který shromáždila.

Nicméně bakalářská práce B. Lavičkové „Specifika e-mailové komunikace českých neslyšících v oficiálních komunikačních situacích“ splňuje požadavky na bakalářské práce kladené a může být podkladem obhajoby.

Alena Macurová

12.6.2013

Návrh klasifikace: dobře –velmi dobře (dle obhajoby)